

PORADCA

MŠ

PORADCA RIADITEĽKY MATERSKEJ ŠKOLY

AKTUÁLNE INFORMÁCIE A PRAKTICKÉ RADY PRE RIADENIE MATERSKEJ ŠKOLY

ROČNÍK II • ČÍSLO 1 • SEPTEMBER 2020

**Osobnosť, kompetencie
a rola učiteľa materskej školy
– akými by sme mali byť?**

**Aktualizačné vzdelávanie
pedagogických zamestnancov
a odborných zamestnancov
po zmene zákona**

**V septembri v zdraví do škôlky
a bez koronavírusu**

**Ktoré opatrenia treba
dodržiavať v MŠ na začiatku
školského roka?**

OBSAH

— PEDAGOGIKA

Osobnosť, kompetencie
a rola učiteľa materskej školy –
akými by sme mali byť?3

— LEGISLATÍVNE ZMENY

Aktualizačné vzdelávanie
pedagogických zamestnancov
a odborných zamestnancov
po zmene zákona6

— PSYCHOLÓGIA

Ako odpovedať deťom
na ich otázky? 10

— AKTUALITY

V septembri v zdraví do škôlky
a bez koronavírusu 13

— LEGISLATÍVNE ZMENY

Ktoré opatrenia treba dodržiavať
v MŠ na začiatku školského roka? 16

— INŠPIRÁCIE

Ako stimulovať čiastkové funkcie
u detí v materskej škole? 19

Vážené čitateľky, Vážení čitatelia,

je tu opäť september a s ním prichádza ďalší ročník Poradcu riaditeľky MŠ! Čaká nás nevypočítateľný školský rok 2020/2021 plný obmedzení a neistoty. Preto aj naďalej robíme maximum, aby sme Vám Vašu náročnú prácu zjednodušili a spríjemnili.

Na začiatku nového školského roka by Vám určite nemali uniknúť opatrenia, vydané Ministerstvom školstva, ktoré by ste mali dodržať ako riaditeľ/ka materskej školy v aktuálnej situácii. V časti psychológia si povieme, ktoré otázky sa deti pýtajú najčastejšie a čo tým sledujú. V tomto čísle Vám dáme tipy, ako môžete v období chrípok a infekcií zvyšovať svoju imunitu a imunitu u detí. A ak potrebujete viac informácií o aktualizovanom vzdelávaní pedagogických a odborných zamestnancov, potom si pridete na svoje v časti Legislatívne zmeny.

S novým ročníkom prichádzajú opäť aj darčeky v podobe webinárov od skúsených odborníkov na oblasť predprimárneho vzdelávania a môžete sa tešiť na jedinečnú súťaž o skvelé ceny. V novembri sme si pre Vás opäť pripravili v poradí už 3. celoslovenskú odbornú konferenciu pre riaditeľky MŠ v šk. roku 2020/2021, kde Vás srdečne pozývame.

Veľa síl, trpezlivosti a šťastné vykročenie do nového školského roka Vám praje

Ing. Michaela Zacková
Šéfredaktorka

michaela.zackova@forum-media.sk

PORADCA RIADITELKY MATERSKEJ ŠKOLY | Ročník I | číslo 1 | September 2020

Vydavateľ: Nakladatelství Forum s.r.o., organizačná zložka, www.forum-media.sk | Adresa redakcie: Seberínho 1, 821 03 Bratislava | Šéfredaktorka: Ing. Michaela Zacková, M: +421 948 125 261, E: michaela.zackova@forum-media.sk | Redaktorka: PaedDr. Beáta Kartiková, E: beata.kartikova@forum-media.sk, Mgr. Jana Dejová, E: jana.dejova@forum-media.sk | Zákaznícke oddelenie: office@forum-media.sk, T: 02 / 20 62 00 10, F: 02 / 20 62 00 19 | Fotografie: www.bigstockphoto.com | Návrh obálky: Ing. Michaela Zacková | Grafická úprava a zlom e-magazínu: Renáta Brtnická | Ročné predplatné: 79 EUR (bez DPH) | Informácie o predplatnom: T: 02 / 20 62 00 10 | Informácie o predplatnom: T: 02 / 20 62 00 10 | Redakčná uzávierka: 25. 8. 2020 | Akékoľvek šírenie e-Magazínu je povolené výhradne so súhlasom vydavateľa. Redakcia si vyhradzuje právo na jazykovú a štylistickú úpravu príspevkov. Redakcia nezodpovedá za jazykovú ani vecnú správnosť príspevkov. © Nakladatelství Forum s.r.o., organizačná zložka, 2020 | ISSN 2644-6022

OBJEDNAŤ ROČNÉ PREDPLATNÉ E-MAGAZÍNU (10 čísel)

Osobnosť, kompetencie a rola učiteľa materskej školy – akými by sme mali byť?

PhDr. PaedDr. Matej Slováček

Učiteľka a učiteľ sprevádzajú dieťa prvými krôčikmi inštitucionálneho vzdelávania v materskej škole. Budujú vzťah ku škole a vzdelávaniu. Dávajú dieťaťu základy systematickej výchovy. Korigujú vzťahy v sociálnej skupine, prezentujú tradície a kultúru, pestujú základy vnímania, vzťahu aj realizácie hudobnej, výtvarnej, telesnej, či literárnej výchovy. Učiteľka a učiteľ sú rečovým aj morálnym vzorom pre dieťa. Dieťa spoznávajú, poznajú a usmerňujú, rodičom radia, niekedy žiaľ supľujú ich povinnosti. Akými by mali byť učiteľka a učiteľ v materskej škole? Akými kompetenciami disponuje učiteľka/učiteľ profesionál? Aké roly zastávajú v živote dieťaťa a v živote materskej školy? Nielen obsah profesijného štandardu, ale aj tieto kompetencie, roly a činnosti môžu byť obsahom, resp. námetom profesijného rozvoja našich učiteliek a učiteľov v materských školách, napríklad aj na školský rok 2020/2021.

Kompetencie učiteľa/učiteľky materskej školy

„Učiteľ má svoje povinnosti, ale aj práva, má mať osvojené kompetencie, ktoré mu pomôžu rozvíjať kompetencie u detí a kladú sa na jeho profesiu určité nároky“ (Miňová, 2014a, s. 171). O špecifických kompetenciách učiteliek materských škôl hovoria Guziová, Podhájecká a Kimličková (2011). Pre učiteľov a učiteľky materských škôl, ako pre skupinu pedagogických zamestnancov, pracujúcu s deťmi so špecifikami predškolského veku v potrebách vzhľadom na vývinové osobitosti, definovali aj špecifické kompetencie, ktoré akceptujú vyššie vypísané kompetencie a k nim dopĺňajú dve špecifické, pre učiteľky materských škôl.

Autorky definujú dovedna tieto kompetencie: **personálne kompetencie, interpersonálne kompetencie, komunikatívne kompetencie, kognitívne kompetencie, učebné kompetencie, informačné kompetencie, kompetencia promptného, akčného reagovania na novú pedagogickú situáciu, sebarozvíjajúca kompetencia.** Prvých šesť

kompetencií je notoricky známych, nie je potrebné sa im podrobne venovať. Zaujímavé sú však ďalšie:

▪ **Kompetencia promptného, akčného reagovania na novú pedagogickú situáciu:** „Predprimárne vzdelávanie, ktoré je špecifické oproti vzdelávaniu v ostatných druhoch škôl, si vyžaduje určitú úroveň pedagogického majstrovstva a pedagogickej tvorivosti učiteľky, najmä jej flexibilitu a originalitu. Úplne prirodzene sa tu spolu vyskytuje učiteľkino racionálne uvažovanie aj intuícia. Na jednej strane sa v predprimárnom vzdelávaní uplatňuje systematická práca a realizujú sa vopred plánované výchovno-vzdelávacie činnosti, v ktorých učiteľky premyslene utvárajú poznatkovú štruktúru detí a vyváženou rozvíjajú všetky stránky osobnosti. Na druhej strane tieto základné pedagogické zručnosti dopĺňa schopnosť improvizácie a situačného rozhodovania, pomocou ktorých učiteľky pohotovo reagujú na detskú spontaneitu, potreby, záujmy a ich rozdielnu rozvojovú úroveň“.

▪ **Sebarozvíjajúca kompetencia:** Táto kompetencia chápe sebazvdelávanie ako nekončiaci proces, v ktorom musí učiteľ neustále aktualizovať svoje poznanie v súlade s vedeckými poznatkami a svetom detí. Jej súčasťou je aj profesijný rozvoj.

▪ **Hrová kompetencia:** Miňová, Muchacki a Portik definujú hru nasledovne: „hra – špecifická forma činnosti vykonávaná človekom od raného detstva až po starobu, ktorá sa líši od práce a učenia, je najprírodzenejšou činnosťou v predškolskom veku, forma vzdelávania, modelový scenár pre dieťa“. Podhájecká do kompetenčného profilu učiteľa materskej školy uvádza aj hrovú kompetenciu, ktorú definuje ako „schopnosť brilantného zvládnutia komplexu činností, ktoré charakterizujú vynikajúci výkon učiteľa v rámci predškolskej edukácie“.

Roly učiteľa/učiteľky materskej školy

Roly učiteľa/učiteľky budeme opisovať z pohľadu Miňovej, ktorá ich formulo-

vala na základe svojho poznania, skúsenosti, dlhoročnej praxe a výsledkov vedecko-výskumného pôsobenia v oblasti pedagogiky a predškolskej pedagogiky na Slovensku:

▪ **Rola facilitátora:** učiteľ je akýmsi sprievodcom dieťaťa na ceste za poznáním, rozvíja jeho možnosti prostredníctvom jeho vlastnej aktivity a vlastnej činnosti. Vede dieťa k tomu, aby na základe svojich rozvojových možností dosiahlo vlastný a v danej chvíli maximálny možný rozvoj.

▪ **Rola opatrovateľa:** Nemala by byť podceňovaná, preceňovaná, ani zosmiešňovaná. Taktiež nemôže byť jediná, lebo ňou nie je profesia učiteľa vyčerpaná. Učiteľ zastupuje na chvíľu matku i otca v dobe ich neprítomnosti a prejavuje dieťaťu preukázateľný cit. Je empatický k detskej potrebe bezpečia, lásky a úcty. Zložitost' role spočíva v tom, že empatickosť prejavuje vo vzťahu dieťaťa a k jeho vlastnej rodine – nemôže spochybňovať matku ani otca.

▪ **Rola komunikátora:** učiteľ by mal vedieť komunikovať na úrovni danej situácií, ktoré sa vyskytujú v škole. Je spôsobilý počúvať, odpovedať, reprodukovať, nadväzovať vzťah s deťmi, rodičmi, kolegami, inými zamestnancami školy a verejnosťou. Komunikuje tak, aby rodičia mali záujem spolupracovať a nevyvoláva pocit nevôle a vnucovania sa a zasahovania do ich práv. Pre učiteľa nie je ľahké byť partnerom v komunikácii s rodičmi, deťmi, kolegami a učiteľmi z iných škôl. Preto učiteľ by mal byť vybavený vedomosťami, spôsobilosťami, zručnosťami, vlastnou osobnou výzretosťou a vyrovnanosťou.

▪ **Rola učiteľa:** očakáva sa, že učiteľ učí dieťa spoznávať svet okolo nás i seba v tomto svete, učí dieťa žiť, učiť sa, konať. Navodzuje prirodzené i modelové situácie, kde dieťa získava a osvojuje si kľúčové kompetencie pre život. Učiteľ vykonáva ďalšie dôležité činnosti: diagnostikuje, plánuje, projektuje a programuje edukačnú činnosť, motivuje a hodnotí.

▪ **Rola vodcu:** objavuje sa tam, kde je potrebné organizovať väčší počet účastníkov pedagogických procesov. V role vodcu sa učitelia škôl objavujú pomerne často práve pri spolupráci s rodinou, pri dobrovoľnej spolupráci s ďalšími inštitú-

ciami v obci (športové a kultúrne organizácie). Bez vodcovských osobností sa škola nezaobíde ani v období plánovaných zmien, ani v období, keď škola pracuje podľa zabehnutých systémov.

▪ **Rola manažéra:** mali by sme si uvedomiť, že aj učitelia uskutočňujú veľa prvkov z riadiacej práce – plánujú, organizujú, realizujú, kontrolujú a hodnotia všetky uskutočnené aktivity v podmienkach im najbližších, najznámejších, v podmienkach svojej vlastnej triedy.

▪ **Rola obhajcu:** v súčasnej dobe a v našom živote je zvyšujúci sa výskyt sociálnych deviácií, neplnenie si rodičovských povinností, zanedbávanie základných potrieb, týranie a zneužívanie detí, a to si vyžaduje viac pozornosti venovanej ochrane detí, ktoré žijú v nevhodnom prostredí. Správne poučený učiteľ školy môže zachytiť signály dokazujúce nesprávne uspokojovanie potrieb dieťaťa, porušovanie práv dieťaťa a urobiť kroky k náprave.

▪ **Rola poradcu:** škola, okrem iných funkcií, plní aj funkciu poradenskú. Učitelia škôl by mali disponovať poradenskými kompetenciami. V školách sú často stanovené konzultačné hodiny pre rodičov, v ktorých sa často učiteľ dostáva do role poradcu. Cesta k poradenstvu je stupňovitá, dlhodobá, vyžaduje si zodpovednosť, schopnosť vyrovnávať sa s náročnými situáciami. Učitelia, ktorí vzbudili dôveru rodičov, sú najmä morálne oceňovaní za úspešné vedenie dieťaťa.

Tieto kompetencie a roly sa integrujú a využívajú v činnostiach učiteľky/ učiteľa materskej školy. Profesiogramom učiteľov materských škôl sa zao-

berala Burkovičová (2012). Ten obsahuje takmer sto rôznych činností. Pri jeho príprave využila metódu písomných výpovedí a pozorovanie učiteľiek prostredníctvom videozáznamu. Definovala tieto činnosti:

a) **činnosti prípravné:** sebazvdelávanie, administratíva, plánovanie a projektovanie, evalvačné činnosti, participácia na správe školy,

b) **činnosti realizačné:** priama pedagogická činnosť podľa plánu, profesionálna starostlivosť o dieťa, dozera- nie, zaistovanie bezpečnosti a ochrany zdravia, poradenská, metodická, konzultačná činnosť.

Vlastné snímanie profesijných činností (autoobservácia) sa realizovalo prostredníctvom výskumného nástroja – háрку pre profesiografu a dôsledného zaznamenávania snímky pracovného dňa učiteľkami zapojených do prieskumu v hodinových intervaloch.

▪ **činnosti zamerané na prípravu edukačného procesu:** „Prezliekanie a osobná príprava na edukačný proces najdlhšie trvá učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 3-4 ročných detí a to až 9 min. v priemere za deň. Najkratšie to trvá učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 4-5 ročných detí a to len 4,1 min. v priemere za deň. Príprava hračiek a pomôcok deťom najdlhšie trvá učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 4-5 ročných detí a to 7 min. v priemere za deň.“

▪ **činnosti súvisiace priamo s edukačným procesom:** „Hra s dieťaťom, deťmi najdlhšie trvala počas pozorovania učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 2-3 ročných detí s priemerným časom 29,2 min. za deň a najmenej trvala

táto činnosť učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 4-5 ročných detí s priemerným časom 14,5 min. za deň. Najdlhšie trvala motivácia detí k činnosti učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 4-5 ročných detí a to 7,5 min. v priemere za deň. Najkratšie však trvala motivácia učiteľiek v triede s vekovou kategóriou 2-3 ročných detí a to 4,1 min. v priemere za deň. Činnosť počas odpočinku najdlhšie trvá učiteľkám v triede s vekovou kategóriou detí 2-3 ročných a to 34 min. v priemere za deň. Učiteľky v triedach s vekovou kategóriou 3-4 ročných detí a 4-5 ročných detí nevykonávali žiadnu činnosť počas odpočinku.“

■ **činnosti súvisiace s triednou dokumentáciou:** „Najviac času venujú učiteľky plánovaniu, projektovaniu, programovaniu edukácie v triede s vekovou kategóriou 5-6 ročných detí a to v priemere 54 min. za deň. Najkratšie to trvalo učiteľkám s vekovou kategóriou 3-4 ročných detí a to v priemere 12,5 min. za deň. Vypísanie triednej knihy najdlhšie trvalo učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 2-3 ročných detí a to 16,2 min. v priemere za deň. Dopracovaniu záznamov o deťoch sa najdlhšie venujú učiteľky v triede s vekovou kategóriou 3-6 ročných detí a to 28,5 min. v priemere za deň a najkratšie to trvá učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 3-4 ročných detí a to iba 2 min. v priemere za deň.“

■ **iné činnosti, ktoré učiteľka vykonáva počas priamej práce s deťmi.** „Rozhovor s rodičom najdlhšie trval učiteľkám v triede s vekovou kategóriou 2-3 ročných detí a to 17,4 min. v priemere za deň

Činnosti učiteľky materskej školy skúmali aj Miňová a Kurišková. Cieľom ich prieskumu bolo zistiť, ktorým činnostiam a koľko času učiteľka MŠ denne venujú. Zistené údaje kategorizovali:

- (1) činnosti zamerané na prípravu edukačného procesu,
- (2) činnosti súvisiace priamo s edukačným procesom,
- (3) činnosti súvisiace s triednou dokumentáciou,
- (4) iné činnosti.

a najkratšie trval rozhovor s rodičom učiteľkám v triedach s vekovou kategóriou 3-4 ročných detí a to 2,4 min. v priemere za deň. Najväčšiu pomoc pri upratovaní hračiek potrebovali deti učiteľiek s vekovou kategóriou 4-5 ročných detí a to 10 min. v priemere za deň. Prezliekanie detí do pyžama najdlhšie trvalo deťom v triede s vekovou kategóriou 2-3 ročných detí a to 20,1 min. v priemere za deň a najkratšie to trvalo deťom v triede s vekovou kategóriou 4-5 ročných detí a to 8,5 min. v priemere za deň.“

Stručne sme vymenovali kompetencie, roly aj činnosti učiteľov a učiteľiek materských škôl. Keď si budeme plánovať profesijný rozvoj, majme na mysli to, aké kompetencie definujú našu profesiu a profesionalitu, aké roly vo svojej práci zastávame či aké činnosti plnia náš každodenný pracovný život. Zamyslime sa hlavne pri výbere vzdelávania, ktoré je vhodné pre nás a náš profesijný aj osobný rast, ktoré vieme vo svojej praxi využiť. Aby sme dosahovali čo najvyššiu možnú úroveň kompetencií, následne boli čo najlepšie odborníkmi v zastávaní našich rolí

a čo najerudovanejšie vykonávali činnosti pre naše deti, ich rodičov, aj naše kolektívy.

■ ■ ■

Autor je učiteľ základnej školy a predškolský pedagóg, spoluautor monografií o Montessori pedagogike, absolvent univerzity v Prešove, Banskej Bystrici a Univerzity Karlovej v Prahe. Člen Slovenského výboru OMEP a APV ČR

Zdroje:

BURKOVIČOVÁ, R. (2012). Profesní činnosti učitelů mateřských škol a jejich výzkum. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě.

GUZIOVÁ, K., PODHÁJECKÁ, M., KIMLIČKOVÁ, J. (2011). Kompetencie učiteľky materskej školy ako predpoklad rozvíjania kompetencií detí. In: Metodika predprimárneho vzdelávania. Bratislava: Štátny pedagogický ústav.

MIŇOVÁ, M. (2014a). Príprava učiteľov materských škôl v teórii a praxi. In: História, súčasnosť a perspektívy vzdelávania na Pedagogickej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove. Prešov: Vydavateľstvo Prešovskej univerzity v Prešove, str. 171-180.

MIŇOVÁ, M. (2014b). Dieta, detstvo a rola učiteľa. In: Montessori v priestore formálneho a neformálneho vzdelávania učiteľov. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2014b. str. 54-63.

MIŇOVÁ, M., MUCHACKI, M., PORTIK, M. (2016). Roma child in the information society. Kraków: Petrus.

MIŇOVÁ, M., KURIŠKOVÁ, K. (2013). Profesijné činnosti z pohľadu učiteľov predprimárneho vzdelávania. In: Predprimárne vzdelávanie v kontexte súčasných zmien. Prešov: PF Prešovskej univerzity v Prešove, SV OMEP, str. 139-145.

PODHÁJECKÁ, M., MALUKOVÁ, S. (2012). Implementácia hier do obsahu predprimárnej edukácie. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove.

Aktualizačné vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov po zmene zákona

doc. PaedDr. Milena Lipnická, PhD.

Podľa novoprijatého zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 4, písmena j) je jednou z povinností pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca absolvovať aktualizáciu vzdelávania. Zodpovednosť za poskytovanie aktualizácie vzdelávania bola menovaným zákonom prenesená do školského terénu. Ide o novú skutočnosť. V tomto smere sa rozšírili aj povinnosti riaditeľa. Schvaľuje program a rozsah aktualizácie vzdelávania a môže byť jeho odborným garantom. Na požiadanie vydá pedagogickému zamestnancovi alebo odbornému zamestnancovi potvrdenie o aktualizácii vzdelávania.

Profesijný rozvoj vzdelávaním sa

Nové trendy celoživotného vzdelávania pedagogických zamestnancov vychádzajú z predpokladu, že počas výkonu profesie sa budú profesijne rozvíjať. Nielen prostredníctvom skúseností a samostatného vzdelávania, ale tiež v rôznych druhoch a programoch vzdelávania. Túto požiadavku reflektuje súčasná školská legislatíva Slovenskej republiky. Podľa novoprijatého zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (§ 40, ods. 3) pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci sa môžu profesijne rozvíjať prostredníctvom vzdelávania, tvorivej činnosti súvisiacej s výkonom pracovnej činnosti, najmä činnosti vedeckej, výskumnej, publikačnej alebo umeleckej, sebazvdelávania a výkonu pracovnej činnosti alebo absolvovania odbornej stáže zameranej na inovovanie profesijných kompetencií. **Profesijný rozvoj je právom pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov** (§ 3, písm. g menovaného zákona). Podľa toho istého zákona (§ 42,

ods. 1) pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci môžu absolvovať kvalifikačné vzdelávanie, funkčné vzdelávanie, špecializačné vzdelávanie, adaptačné vzdelávanie, pred-atestačné vzdelávanie, inovačné vzdelávanie a aktualizácie vzdelávania.

Povinnosť absolvovať aktualizáciu vzdelávania

Podľa § 4, písmena j) zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov **povinnosťou pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca je absolvovať aktualizáciu vzdelávania**. Jeho právom je absolvovanie aktualizácie vzdelávania v rámci pracovného času (§ 64, ods. 2, pís. d). Zodpovednosť za poskytovanie aktualizácie vzdelávania bola menovaným zákonom prenesená do školského terénu, čo je novou skutočnosťou v profesijnom rozvoji pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov. V tomto smere nastala základná legislatívna zmena poskytovateľa aktualizácie vzdelávania.

Poskytovateľ aktualizácie vzdelávania

Poskytovateľom aktualizácie vzdelávania podľa menovaného zákona (§ 57, ods. 2) je **škola, školské zariadenie, zariadenie sociálnej pomoci, zriaďovateľ školy bez právnej subjektivity alebo školského zariadenia bez právnej subjektivity**. Poskytovateľ aktualizácie vzdelávania je povinný (§ 69, ods. 1):

- a) uskutočňovať program vzdelávania za podmienok, za akých bol schválený,
- b) zverejňovať na svojom webovom sídle názvy programov vzdelávania, ktoré poskytuje,
- c) viesť dokumentáciu vzdelávania,
- d) získavať, spracovávať a uverejňovať na svojom webovom sídle hodnotenie uskutočneného vzdelávania,
- f) zabezpečovať kvalitu 1. programu vzdelávania, 2. priebehu vzdelávania, 3. ukončovania vzdelávania,
- h) poskytovať súčinnosť pri výkone kontroly v profesijnom rozvoji.

Poskytovateľ má organizovať aktualizáciu vzdelávania tak, aby bol splnený zákonom stanovený cieľ.

PROGRAM VZDELÁVANIA ALEBO MODUL PROGRAMU VZDELÁVANIA

Názov a sídlo	
(Poznámka)	Uvádza sa presný názov a adresa poskytovateľa. § 1 písm. a) vyhlášky č. 361/2019 Z. z. MŠVVaŠ SR o vzdelávaní v profesijnom rozvoji (ďalej len „vyhláška č. 361/2019 Z. z.“)
IČO	
(Poznámka)	Uvádza sa úradne pridelené osem miestne číslo. § 1 písm. a) vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Názov programu	
(Poznámka)	Uvádza sa výstižný a zrozumiteľný názov programu vzdelávania. § 1 písm. b) vyhlášky č. 361/2019 Z. z.; § 2 ods. 1 vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Odborný garant programu	
(Poznámka)	Uvádza sa v nasledovnom tvare: titul, meno, priezvisko a podpis § 1 písm. c) vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Druh vzdelávania	
(Poznámka)	Uvádza sa druh vzdelávania v profesijnom rozvoji. § 1 písm. d) vyhlášky č. 361/2019 Z. z.; § 2 ods. 2 vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Rozsah vzdelávania	
(Poznámka)	Uvádza sa rozsah vzdelávania v hodinách. § 1 písm. e) vyhlášky č. 361/2019 Z. z. Minimálne požiadavky na obsah a rozsah programu dopĺňujúceho pedagogického štúdia podľa § 44 ods. 3 a 5 zákona. Príloha č. 1 časť A k vyhláške č. 361/2019 Z. z. Minimálne požiadavky na obsah, rozsah a ciele funkčného vzdelávania. Príloha č. 2 k vyhláške č. 361/2019 Z. z.
Forma vzdelávania	
(Poznámka)	§ 1 písm. f) a § 2 ods. 3 vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Ciele a obsah vzdelávania	
(Poznámka)	§ 1 písm. g) a § 5 vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Cieľová skupina	
(Poznámka)	Uvádza sa kategória/e alebo podkategória/e pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov. § 1 písm. h) a § 2 ods. 4 vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Získané profesijné kompetencie absolventa programu vzdelávania	
(Poznámka)	Uvádza sa profil absolventa. § 1 písm. i) vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Opatrenia na zabezpečenie kvality	
(Poznámka)	§ 1 písm. j) a § 4 vyhlášky č. 361/2019 Z. z.
Meno, e-mailová adresa a tel. číslo autora programu	
(Poznámka)	Odporúča sa uviesť.
Odtlačok pečiatky poskytovateľa a podpis štatutárneho zástupcu	
(Poznámka)	Po vytlačení žiadosti sa štatutárny zástupca podpíše a odtlačí pečiатku poskytovateľa. § 1 písm. k) a l) vyhlášky č. 361/2019 Z. z.

Cieľ aktualizáčného vzdelávania

Cieľom aktualizáčného vzdelávania je podľa potrieb zriaďovateľa, školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci **udržiavanie alebo obnovenie profesijných kompetencií** potrebných na výkon pracovnej činnosti, **získanie nových vedomostí a informácií** o zmenách v právnych predpisoch, výchovno-vzdelávacích programoch, pedagogickej dokumentácii a ďalšej dokumentácii **alebo získanie nových vedomostí a zručností** v konkrétnej oblasti pracovnej činnosti (§ 57, ods. 1, zákona č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Dosiahnutie uvedeného cieľa má byť zabezpečené prostredníctvom vypracovaného a schváleného programu.

Program aktualizáčného vzdelávania

Podľa spomínaného zákona (§ 57, ods. 3) má byť aktualizáčné vzdelávanie organizované podľa jednoduchého programu, ktorý v konečnej podobe obsahu a rozsahu **schváli riaditeľ školy**, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci. Rozsah aktualizáčného vzdelávania má vychádzať z potrieb školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci a má byť súčasťou vnútorného predpisu.

Program aktualizáčného vzdelávania má byť vypracovaný a organizovaný pod vedením odborného garanta. Na jeho tvorbe sa môžu podieľať pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci. Keď je pedagogických zamestnancov alebo odborných zamestnancov v škole, školskom zariadení alebo zariadení sociálnej pomoci málo, ich počet je nižší ako desať (§ 57, ods. 6), aktualizáčné vzdelávanie môžu absolvovať spolu s kolegami z inej školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci. V tomto prípade odborného garanta aktualizáčného vzdelávania, určia ich riaditelia na základe dohody.

Garant aktualizáčného vzdelávania

§ 57, ods. 5 vymedzil, že **odborným garantom aktualizáčného vzdelávania môže byť pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci s druhou atestáciou**. „Ak v škole, školskom zariadení alebo v zariadení sociálnej pomoci nie je pedagogický zamestnanec s druhou atestáciou alebo odborný zamestnanec s druhou atestáciou, odborným garantom aktualizáčného vzdelávania je riaditeľ, vedúci pedagogický zamestnanec alebo vedúci odborný zamestnanec“. Odborným garantom aktualizáčného

vzdelávania môže byť aj zamestnanec poskytovateľa inovačného vzdelávania, ktorý je odborník z praxe (§ 57, ods. 4). Je to vtedy, ak škola, školské zariadenie, zariadenie sociálnej pomoci alebo zriaďovateľ spolupracuje pri organizovaní aktualizáčného vzdelávania s poskytovateľom inovačného vzdelávania. Odborný garant aktualizáčného vzdelávania (§ 57, ods. 7) **má predkladať riaditeľovi na schválenie program** aktualizáčného vzdelávania, rozvrhnúť vzdelávacie aktivity aktualizáčného vzdelávania v súlade s potrebami a možnosťami školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci, a **viest evidenciu účasti** pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov na aktualizáčnom vzdelávaní. Odborný garant môže aj nemusí vykonávať lektorskú činnosť v aktualizáčnom vzdelávaní. Každopádne má s lektormi spolupracovať na zabezpečovaní kvalitného vzdelávania.

Lektorská činnosť v aktualizáčnom vzdelávaní

Lektorskú činnosť v aktualizáčnom vzdelávaní **môže vykonávať pedagogický zamestnanec alebo odborný zamestnanec školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci súčasne s výkonom pracovnej činnosti** (§ 57, bod 8). Ak nie je možné dosiahnuť cieľ aktualizáčného vzdelávania prostredníctvom vlastných personálnych zdrojov, potom lektorskú činnosť v škole, školskom zariadení alebo zariadení sociálnej pomoci môže vykonávať **aj zamestnanec poskytovateľa inovačného vzdelávania** (§ 56). V § 57 (ods. 4) uvedeného zákona je v tejto súvislosti napísané, že „škola, školské zariadenie, zariadenie sociálnej pomoci a zriaďovateľ môže pri organizovaní aktualizáčného vzdelávania spolupracovať s poskytovateľom inovačného vzdelávania v oblasti, v ktorej má poskytovateľ inovačného vzdelávania oprávnenie na poskytovanie inovačného vzdelávania“. Pedagogickí zamestnanci a odborní zamestnanci, ktorí pod lektorským vedením absolvovali aktualizáčné vzdelávanie, môžu aj nemusia požiadať riaditeľa školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci, kde bol program schválený o vydanie potvrdenia.

Potvrdenie o absolvovaní aktualizačného vzdelávania

Riaditeľ vydá pedagogickému zamestnancovi alebo odbornému zamestnancovi potvrdenie o aktualizačnom vzdelávaní na jeho ústne alebo písomné požiadanie, podľa toho, ako to riaditeľ požaduje, lebo zákon tieto okolnosti neurčuje. Na stránke Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky nie je zverejnené ani tlačivo potvrdenia. Riaditeľ ho preto vydá v podobe tlačiva školy, školského zariadenia, zariadenia sociálnej pomoci tak, aby obsahovalo:

- evidenčné číslo potvrdenia a dátum vydania potvrdenia,
- titul, meno, priezvisko a rodné priezvisko pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca,
- dátum a miesto narodenia pedagogického zamestnanca alebo odborného zamestnanca,
- obdobie, za ktoré sa potvrdenie o aktualizačnom vzdelávaní vydáva,
- rozsah aktualizačného vzdelávania v hodinách,
- odtlačok pečiatky školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci a podpis (§ 57, ods.9).

Dokumentácia aktualizačného vzdelávania

Aktualizačné vzdelávanie prenesené do podmienok školy, školského zariadenia alebo zariadenia sociálnej pomoci

umožnilo viac priblížiť a prispôsobiť profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov ich potrebám. Ako každá nová povinnosť prináša so sebou administratívnu záťaž. Je vhodné, eliminovať ju na zákonnú mieru aj v rámci spracúvania dokumentácie, ktorá obsahuje (§ 69, ods. 2):

- program vzdelávania,
- potvrdenie o schválení programu vzdelávania,
- doklady o lektorskom zabezpečení vzdelávania,
- doklady o účasti zamestnancov na vzdelávaní,
- doklady o ukončení vzdelávania,
- hodnotenie uskutočňovaného vzdelávania.

Problematikou sa zaoberal a prílohy k jednotlivým súčastiam vypracoval Valent (2019).

Zákon č. 138/2019 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov presne ustanovuje, čo je povinnosťou riaditeľa, zriaďovateľa a odborného garanta pri organizovaní aktualizačného vzdelávania. Dôležité je, aby kompetencie a činnosti vyplývajúce z legislatívy neboli nabaľované o ďalšie, v snahe urobiť čo najviac, možno na úkor kvality. Znamená to tvorbu a realizáciu len tých programov aktualizačného vzdelávania, ktoré sú nevyhnutné pre profesijný rozvoj za-

mestnancov v autonómnych podmienkach. O tom môžu tímovo rozhodovať, aby vo vzdelávaní skutočne dostali to, čo potrebujú, aby neboli odkázaní len na to, čo im niekto ponúka.

...

*Autorka pôsobí na Katedre
elementárnej a predškolskej pedagogiky,
Pedagogickej fakulte Univerzity
Mateja Bela v Banskej Bystrici.*

Zdroje:

VALENT. M. (2019) Plán profesijného rozvoja podľa novej legislatívy. Príručka pre školy, školské zariadenia. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum, 2019. ISBN 978-80-565-1445-0. 42. s.

ZÁKON č. 138 z 10. mája 2019 o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov (cit. 4. 8. 2020). Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/15401.pdf>

VYHLÁŠKA č. 361 Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky z 28. októbra 2019 o vzdelávaní v profesijnom rozvoji (cit. 4. 8. 2020). Dostupné na internete: <https://www.minedu.sk/data/att/15400.pdf>

Vzor programu alebo modulu ako jeden zo vzorov tlačív k profesijnému rozvoju <https://www.minedu.sk/vzory-tlaciv-k-profesijnemu-rozvoju/>.

PRAVIDLÁ ZAMESTNÁVANIA ASISTENTA PEDAGÓGA V ŠK. R. 2020/2021 OD A DO Z

Zamestnávate alebo chcete zamestnať asistenta pedagóga?
Poinformujte sa o všetkých Vašich povinnostiach!

16. 9. 2020 • 3-hodinový online seminár

Prednáša: **Ing. Jarmila Beležová**

Na online seminári vám skúsená odborníčka na oblasť pracovnoprávných vzťahov v školstve povie, ako zamestnávať pedagogických asistentov. Vysvetlíme vám aké práva, povinnosti a nároky majú pedagogickí asistenti. Nevynecháme ani spôsoby odmeňovania a uzatvárania pracovného pomeru. Nebudú chýbať ani prípady z praxe, odporúčania a tipy priamo od odborníčky z Ministerstva školstva!

OBJEDNAŤ

Ako odpovedať deťom na ich otázky?

Mgr. Mária Belešová, PhD.

Komunikácia je neoddeliteľnou súčasťou našich životov a je základným prostriedkom dorozumievania sa. Jedným z najdôležitejších aspektov komunikácie je tvorba a kladenie otázok. Prostredníctvom nich sa deti oboznamujú s okolitým svetom, dostávajú odpovede, prijímajú nové poznatky, komunikujú so svojimi rovesníkmi a vytvárajú si s nimi vzťahy.

Deti v materských školách kladú otázkam veľký význam. Vedia, že keď sa opýtajú, vždy dostanú odpoveď. Tak sa u detí rozvíja myslenie. Je dôležité, aby sa deti naučili správne komunikovať, správne klať otázky, aby vedeli, kedy je vhodné položiť otázku a ako ju formulovať. Průcha (2011) tvrdí, že nevyhnutným prostriedkom verbálnej komunikácie je používanie otázok a ich zastúpenie v priebehu osvojenia jazyka deťmi je prirodzené. V ranom období rozvoja detskej reči sa prvé opytovacie vety objavujú u detí zvyčajne vo veku okolo dvoch rokov a neskôr, ale tento jav nie je psycholinguvistickými výskumami príliš objasňovaný. Deti sa pýtajú zväčša otázkami „čo je to?“ a „prečo?“. Deti tieto otázky používajú častejšie ako iné oznamovacie vety a často sa ich potom pýtajú už len z rutiny. Fisher (1997) informuje, že deti si na svet prinášajú obrovskú mieru zvedavosti, dynamiku myslenia a schopnosť formulovať a hovoriť hlboké a náročné otázky. Jednoduchý spôsob, ako zistiť schopnosť detí tvoriť tieto otázky je predložiť im nejaký bežný predmet a požiadať ich, aby k danému predmetu vytvorili čo najviac otázok. Iný spôsob je vybrať niečo, o čom sa

práve deti učia, a vyskúšať, aký počet otázok vie dieťa k danému predmetu vytvoriť. Tretí spôsob ako zistiť schopnosť detí tvoriť otázky, je vybrať nejaký text, napríklad časť poviedky alebo básne, a zistiť, ako dobre deti

dokážu tento text skúmať - a to tak, že ich požiadame, aby k nemu vytvorili otázky.

Deti v materskej škole sa pýtajú na informácie, ktoré nevedia. Pýtajú sa na informácie, ktoré sú im nejasné, alebo ktoré ich najviac zaujali. Deti sa pýtajú aj viackrát na jednu a tú istú otázku, ak majú pocit, že im nebolo dostatočne odpovedané, alebo odpoveď nebola úplná. Je dôležité, aby učitelia deťom odpovedali aj na otázky, ktoré sa opakujú. Zopakované odpovede deťom viac utvrdia správnosť informácie a deti si odpoveď skôr zafixujú a zapamätajú.

Ako prebiehal náš výskum?

Túto teóriu sme sa rozhodli aplikovať aj do praxe, a za cieľ výskumu sme si zvolili sledovať priebeh výchovy a vzdelávania

v materskej škole a vyhodnocovať otázky detí položené učiteľovi počas hier a hrových činností, zdravotných cvičení, vzdelávacej aktivity, pobytu vonku a odpočinku detí. Ako metódu sme si vybrali metódu priameho, skupinového a systematického pozorovania.

Na pozorovaniach sa osobne zúčastnila moja študentka a zber dát prebiehal vo februári 2020 v jednej zo štátnej materskej školy v Bratislave. Študentka pozorovala 3 triedy a 3 rozdielne kolektívy detí. V každej triede sa nachádzalo približne 20 detí. Všetky 3 triedy boli homogénne, v dvoch triedach sa nachádzali deti vo veku 5 – 6 rokov a v jed-

nej triede sa nachádzali deti vo veku 3 rokov.

Triedenie otázok podľa kritérií

V našom výskume sme sa rozhodli **rozdeliť jednotlivé otázky detí podľa nasledujúcich kritérií:**

- a) **Otázky podľa pohlavia.**
- b) **Otázky podľa dĺžky odpovede** – zatvorené otázky, na ktoré sa dalo odpovedať iba možnosťou áno/nie, alebo otvorené otázky, na ktoré bolo potrebné odpovedať rozsiahlejšou verbálnou formuláciou.
- c) **Otázky podľa činnosti dňa** – do tejto kategórie patrili otázky, ktoré sa deti spýtali počas hier a hrových činností, ľubovoľných hier, počas zdravotných cvičení, počas činností zabezpečujúcich životosprávu, počas vzdelávacej aktivity, počas pobytu vonku a počas prípravy na odpočinok.

Pre kvantum zozbieraných informácií pre tento príspevok vyberáme a podrobnejšie prezentujeme štvrtý okruh, a to:

- d) **Otázky podľa druhu kladených otázok – tie sme rozdelili na štyri oblasti:**

- **Organizačné otázky** – sem patrili otázky, ktoré sa týkali najmä organizácie triedy a prostredia, ako prebiehal deň a aké aktivity nasledovali.

Príklady otázok detí: Môžem sa ísť hrať? Kedy pôjdeme plávať? Správime si autodráhu? Pani učiteľka, už upratujeme? Kde mám loptu? Môžem ísť do šatne? Kde je moja čapica? Kedy pôjdeme na desiatu? Máme si sadnúť na stoličky? Ideme už von? Čo budeme robiť? Musíme už upratovať? Kedy sa

pôjdeme hrať? Pôjdeme dnes na prechádzku? Ideme na hojdačky? Kedy pôjdeme papať?

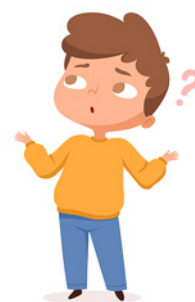
- **Problémové otázky** – do tejto kategórie patrili otázky, ktoré vždy začínali slovom „prečo“. Boli to otázky, kde nastal nejaký problém, nejaká nezrovnalosť a dieťa vyžadovalo okamžitú odpoveď na daný problém. Príklady otázok detí: Prečo mám spojiť všetky bodky? Prečo je hračkový deň len v piatok? Prečo ja mám zelenú loptu a Maťko modrú? Prečo Janko necvičí? Prečo musím zjesť aj to mäsko? Prečo sme včera nedomysleli tú rozprávku? Prečo sa musím držať s Jankom?

- **Vzdelávacie otázky** – sem patrili otázky, ktoré sa týkali vzdelávania, kde si dieťa nebolo isté, či správne porozumelo danej téme, prípadne niečomu nerozumelo.

Príklady otázok detí: Ktoré číslo je prvé? Ako sa píše 5? Mám pracovný list vyfarbiť? Pani učiteľka, rýmuje sa kačkamäčka? Čo je to rýmovanie? Čo je luk? Aké je to písmenko? Kolko písmen má tvoje meno? Slovo pes má 3 písmena? Pomôžeš mi s tým?

- **Zisťovacie otázky** – do tejto kategórie sme zaradili otázky, ktoré sa týkali zisťovania informácií rôzneho druhu.

Príklady otázok detí: Máme na desiatu rožtek? Môžem si ísť umyť ruky? Prídeš

DRUHÝ OTÁZOK, KTORÉ SA DETI NAJČASTEJŠIE PÝTAJÚ V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH

1. Potrebujú vedieť alebo zistiť potrebné informácie.

Jedná sa o otázky, ktorými sa deti snažia zistiť určitú informáciu prevažne fotografického, vedomostného charakteru, ktorých nedostatok pociťujú a ktorá im bráni v procese učenia – jednoducho sa deti pýtajú na to, čo nevedia. Deti sa tento typ otázky pýtajú najčastejšie.

2. Otázky zo zvedavosti alebo „toto by som chcel vedieť“.

Otázky môžu byť motivované taktiež zo zvedavosti detí – ich záujem o to, čo učiteľ hovorí. V takomto prípade majú podobu „udice“, ktoré deti nadhadzujú, aby učiteľ rozvinul svoj výklad a prezradil niečo viac.

3. „Nerozumiem“ alebo otázky vyžadujúce vysvetlenie.

Buď si dieťa uvedomuje, že danej informácii nerozumie, alebo má dojem, že učivu rozumie, no jeho chápanie je po určitej stránke v rozpore s tým, ako danú skutočnosť vysvetľuje učiteľ.

4. „A nie je to inak?“ alebo konfrontácia porozumenia.

Dieťa preberanému učivu nerozumie a svojou otázkou pátra po vysvetlení, avšak jeho chápanie sa odlišuje od toho, čo v triede aktuálne prezentuje učiteľ. Komunikačná situácia môže vo chvíli, kedy dieťa preveruje, či správne rozumie učivu, naberať rôzne podoby (Šedová, Švaříček, Šalamounová, 2012).

na moju oslavu? Vieš, kde bývam? Pani učiteľka, vieš, že máme doma palacinky? Pani učiteľka, pomôžeš mi? Ja mám kedy meniny? Pani učiteľka, nemusím to dojesť?

Čo sme výskumom zistili?

Je zrejmé, že detské otázky sú veľmi pestré, a mnohé z nich vyvolávajú aj úsmev na tvári. Deti sa pýtajú bezprostredne, čo im ako prvé v konkrétny moment napadne. Z ukážkových otázok detí sme zistili, že 5 – 6 ročné deti formulovali najviac zisťovacích a organizačných otázok. Problémové otázky počas vzdelávacích aktivít kládli najčastejšie trojročné deti. Taktiež väčšinu kladených otázok položili chlapci. Chlapci sa pýtali zväčša formou otvorených otázok, pričom dievčatá kládli skôr zatvorené otázky. Celkovo staršie deti formulovali viac zatvorených otázok, na ktoré chceli získať rýchlu odpoveď. V triede, kde boli najmladšie deti, sa deti pýtali viac otvorených otázok. Chlapci sa častejšie pýtali otázky týkajúce

sa organizácie, pričom dievčatá kládli viac vzdelávacích otázok než chlapci.

Na základe poznatkov získaných týmto výskumom sme zistili, že najvhodnejším spôsobom, ako deti podporovať vo formulovaní otázok, je dlhšie trvanie riadených činností, ako sú hry a hrové činnosti, ranne kruhy a vzdelávacie aktivity. Počas týchto činností sme zaznamenali zvýšený výskyt otázok kladených deťmi. Ak mal pedagóg pripravené aktivity, tak sa o ne deti zaujímali a formulovali počas týchto aktivít viac otázok. V triede, kde mali riadené činnosti kratší priebeh sa aj deti pýtali menej.

Zvedavosť je u detí normálna a mali by sme ju podporovať

Deťom je potrebné dať priestor pýtať sa akékoľvek otázky. Je totiž všeobecne známe, že tí najlepší vedci majú vlastnosti malých detí – neustále kladú otázky a sú zvedaví. A nie sú spokojní dovtedy, kým nedostanú pre nich uspokojivé odpovede. Podnecujme teda deti ku kladeniu otázok. Ich otázky nás možno pobavia, možno nebudeme vedieť odpovedať, alebo sa zamyslíme nad spô-

sobom uvažovania detí. Veď práve obdobie predškolského veku je typickým obdobím kladenia tých najkreatívnejších otázok. Je preto dôležité, aby nielen rodičia, ale aj pedagógovia s deťmi veľa komunikovali, kládli im otázky a naopak, aby podnecovali deti k formulácii otázok. V materskej škole je na to priestor. Deti musia pedagógovi dôverovať a musia mať pocit, že sa ho môžu čokoľvek spýtať.

■ ■ ■

Autorka pôsobí na
Katedre predprimárnej a primárnej
pedagogiky PdF UK v Bratislave.

Zdroje:

FISHER, R. 1997. *Učíme deti myslieť a učiť sa. Praktický príručník stratégií vyučovania*. Praha: Portál, 1997. 176 s. ISBN 80-7178-120-7.
PRŮCHA, J. 2011. *Dětská řeč a komunikace. Poznatky vývojové psycholingvistiky*. Praha: Grada publishing a.s., 2011. 200 s. ISBN 978-80-247-3181-0.
ŠEĎOVÁ, K. – ŠVAŘÍČEK, R. – ŠALAMOUNOVÁ, Z. 2012. *Komunikace ve školní třídě*. Praha: Portál, 2012. 296 s. ISBN 978-80-262-0085-7.

V septembri v zdraví do škôlky a bez koronavírusu

Mgr. Jarmila Halászová

Keď sa ešte v marci na Slovensku potvrdila prítomnosť koronavírusu, málokoho táto informácia nechala chladným. Z epidemickej hrozby sa stala téma číslo jeden v médiách aj v bežných rozhovoroch ľudí. Začali sa zavádzať opatrenia, ktoré mali zabrániť rýchlemu rozšíreniu vírusu, no zároveň ovplyvňovali každodenné životy ľudí. Pandémia výrazne ovplyvnila aj naše školstvo. Zavreli sa okrem iných aj materské školy, ktorých prevádzka bola prerušená až do 31. mája 2020.

Prichádza však nový školský rok a v súvislosti s ním sa často stretávame s otázkou druhej vlny pandémie. Začne sa normálne nový školský rok? Za akých podmienok? Nebude treba po prázdninách, čase zahraničných dovolení, návštev kúpalísk a iných letných masových podujatí opäť prijať nejaké obmedzujúce opatrenia? Tieto a podobné otázky si ľudia často kladú a rozmýšľajú, či a ako dokážu s týmto „strašiakom“ žiť.

Po svete sa stále však šíri niečo ešte nákazlivejšie, než je koronavírus Covid-19. Je to **strach** z tejto zatiaľ stále pomerne neznámej hrozby.

Niet sa čo čudovať, že veľa ľudí sa v tejto situácii začalo báť a stresovať.

Psychológ Karol Kováč, odborník v tejto oblasti, založil v Trnave Inštitút stresu, kde pomáha ľuďom vyrovnávať sa s množstvom stresu a získať v živote stratenú rovnováhu. Určitá dávka aktivácie stresových hormónov má svoj význam aj pre správnu činnosť imunitného systému.

Eustres

Podľa neho poznáme dva typy stresu – **eustres** a **distres**. Väčšina z nás pozná obe podoby. Určite každý z nás zažil situáciu, ktorú vyhodnotil ako výzvu a rozhodol sa „zabojovať“. Cítili sme sa mobilizovaní, pripravení, plní energie, riešenie prinášalo pozitívne vzrušenie. To je eustres. Pri ňom sa v organizme uvoľňujú dokonca hormóny šťastia,

sme euforickí, pôsobiaci hladina stresu nám pomáha efektívnejšie zvládať situácie. V týchto situáciách sú pôsobiace záťaže v zhode s našimi možnosťami a kapacitami zvládať ich.

Distres

Na opačnej strane sa nachádza dlhodobý pôsobiaci **distres**. Pre organizmus je nebezpečný, deštruktívny, paralyzujúci, ohrozujúci na úrovni psychického, ako aj fyzického zdravia. Najčastejšie sa s ním v našej praxi stretávame v situáciách, keď na človeka pôsobí príliš veľké množstvo podnetov v relatívne krátkom čase, alebo intenzita podnetov dlhodobo presahuje kapacity organizmu. Človek nemá priestor na regeneráciu, spracovanie, vyrovnanie sa s tým, čomu je vystavený. Dochádza k vyčerpaniu organizmu.

Dlhodobý pôsobiaci stres vedie k výraznému poklesu činnosti **imu-**

nitného systému. Človek to môže odpozorovať napríklad na zvýšenej chorobnosti. Častejšie bojuje s horúčkami, chrípkami, angínami, alergiami...

Strach z neistoty

Nové a nepoznané veci vyvolávajú vždy vyššiu mieru stresu, strachu a ostražitosťi oproti niečomu dobre známemu. Aj koronavírus ešte stále nie je dostatočne prebádaný, neexistuje naňho vakcína, nefungujú naň antibiotiká. S určitostí vieme ale povedať, že medzi rizikové skupiny patria ľudia vyšších vekových kategórií a ľudia s oslabeným imunitným systémom.

Neustále chrlenie nových správ v médiách a na sociálnych sieťach nám stále pripomína túto situáciu. Pociť nedostatočnej kontroly nad ňou vyvoláva neistotu. Jedinou cestou, ako mať situáciu pod kontrolou, je rešpektovanie pokynov úradov. A hlavne je treba začať od seba. Prístup „mňa sa to netýka, ja nemusím nič“ v súčasnosti nie je na mieste. Dôležitým faktorom, ktorý máme vo vlastných rukách, je teda staranie sa o svoju imunitu.

Ako zlepšiť imunitu?

1. Dostatok spánku

Podstatným činiteľom, ktorý optimalizuje naše psychické, ako aj fyzické zdravie, je **spánok**. Je to veľmi podceňovaný

a pritom taký významný regeneračný prostriedok. Interakcie spánok-imunita sú dobre známe javy v každodennom živote a ľudovej múdrosti. Niet pochyb, že nás infekcia unavuje a zvyšuje túžbu spať a dobrý spánok sa bežne odporúča ako „najlepší liek“ na infekčné ochorenie. V tejto súvislosti sa predpokladá, že dlhotrvajúca strata spánku oslabuje obranný systém nášho tela a preto je náchylnejšie na nachladnutie alebo choroby.

Spánok a imunita sú vzájomne prepojené. Aktivácia imunitného systému mení spánok a spánok zas ovplyvňuje vrodenú obranyschopnosť systému nášho tela. Spánok skutočne ovplyvňuje rôzne imunitné parametre, je spojený so zníženým rizikom infekcie a môže zlepšiť výsledok infekcie.

2. Zdravá strava

Zdravý človek so silnou imunitou má veľkú šancu, že mu koronavírus výraznejšie neublíži. V tomto období treba teda pracovať na jej posilňovaní a to docielime aj pomocou zdravého a zvýšeného stravovania s množstvom ovocia a zeleniny. Na posilnenie imunity je dôležitý aj **výber potravín**. Mať zdravie na tanieri, nie v tabletkách. Koronavírus je z mnohých hľadísk pre vedcov veľká neznáma a ešte sa nezhodli na tom, či zvýšená konzumácia vitamínu C v tomto prípade pomáha

alebo nie. V každom prípade, vitamín C pomáha chrániť naše telo pred bežnou chrípkou. Rovnako sa odporúča do jedálnička zaradiť rybí olej, ktorý je bohatým zdrojom vitamínu D. Nezabúdajme na orechy, ktoré sú skvelým zdrojom vitamínu B a E. Jedzte každý deň veľa ovocia a zeleniny a nepodceňujte ani pravidelný pitný režim.

3. Pohyb

Ďalším pilierom nepriestrelnej imunity je **pravidelný pohyb**. Nevzdávajte sa pohybu, len vymeňte skupinové cvičenia či posilňovňu za cvičenie doma alebo pohyb vonku, napríklad beh alebo chôdzu. Liek na koronavírus prakticky neexistuje a liečba je symptomatická – zameraná na liečbu prejavov ochorenia. Z toho dôvodu veľkú rolu zohráva práve zodpovedná prevencia a podpora imunitného systému.

Ale aj tu treba dodržiavať určité zásady. Pokiaľ sme doteraz nešportovali vôbec, musíme si dať pozor na nepriemeranú fyzickú aktivitu počas chrípkovej sezóny. Naše telo si musí na stres spojený s novou aktivitou zvyknúť a pokiaľ si naplánujeme príliš náročný tréning, môže dôjsť naopak k oslabeniu imunity.

Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) vydala odporúčania, koľko by sa mali hýbať dospelí ľudia, ak chcú zostať zdraví:

1. Ak si vyberiete aeróbnu aktivitu v miernom tempe, mali by ste sa jej venovať minimálne 150 minút, teda **2 a pol hodiny týždenne**. Ideálna je práve **chôdza**, ale napríklad aj **bicyklovanie**. Pri rozdelení na celý týždeň to vychádza len na polhodinku denne. Za polhodinu chôdze v strednom tempe zvládnete spraviť približne 3- až 4-tisíc krokov.
2. Druhou možnosťou je aspoň **75 minút v týždni cvičiť vo vysokej intenzite**, čo vychádza približne na 10 minút krátkeho, ale svižného cvičenia denne.
3. Môžete tiež kombinovať mierny a dynamický pohyb tak, aby vám týždenný čas strávený cvičením vyšiel medzi týmito dvoma číslami. Teda **medzi 75 až 150 minútami**.

Veľmi vhodná je napríklad **chôdza**.

Patrí medzi najprirodzenejšie pohyby. Nemala by však slúžiť len na presuny. Chôdza má na naše zdravie nezanedbateľne pozitívne účinky.

Najlepšie na chôdzi je, že ju ľahko zaradíme do svojho bežného dňa. Nepotrebujeme na ňu žiadne špeciálne vybavenie, hoci kvalitné a pohodlné topánky sú ideálnou voľbou. Navyše, s chôdzou sa to len veľmi ťažko dá prehnať a zvládnu ju ľudia najrôznejších vekových i váhových kategórií. Chôdzu, okrem zdravotných cvikov a iných pohybových aktivít, je vhodné zaradiť aj v materskej škole pre deti.

4. Otúžovanie a saunovanie

Svoju imunitu môžeme naštartovať aj **otužovaním**. Vedecké štúdie naznačujú, že pravidelné otužovanie znižuje chorobnosť a podporuje imunitu.

Skúsení otužilci hovoria, že zvyknúť si na studenú vodu nie je pre človeka až také náročné. Osvojenie si návyku pravidelne a dobrovoľne na seba liať studenú vodu je však skutočná výzva.

Možno si povieme, že začínať s otužovaním v tejto situácii nemá zmysel, pretože koronavírus možno pominie skôr, ako stihneme svoj imu-

nitú posilniť. Dlhodobá podpora nášho zdravia na všetkých frontoch by však mala byť práve v tejto situácii prioritou.

Imunitu si vieme posilniť aj **saunovaním**. Musíme sa však tejto aktivite venovať pravidelne. Podľa viacerých výskumov sauna podporuje tvorbu bielych krviniek a znižuje hladinu stresového hormónu kortizolu.

Kto patrí do rizikovej skupiny?

Koronavírus predstavuje veľké nebezpečenstvo najmä pre osoby s trvalo oslabenou imunitou, chorobami srdca, pľúc, cukrovkou, seniorov, tehotné ženy a dojčiacie matky.

Keďže učiteľky v materskej škole denne prichádzajú do kontaktu nielen s deťmi, ale aj ich rodinnými príslušníkmi, ktorí pracujú v rôznych kolektívoch, dá sa povedať, že taktiež patria do rizikovej skupiny. Preto by mali aj ony vo zvýšenej miere venovať pozornosť podpore imunitného systému.

Na záver je dobré vyzdvihnúť dôležitý faktor, ktorý tiež ovplyvňuje úroveň našej imunity. Je to faktor, ktorý má každý z nás vo svojich rukách. Teda hlavách. Je to **nastavenie mysle**. Je iba na nás, akými myšlienkami a emóciami

sa budeme zaoberať. Šťastie a pozitívne myšlienky však nie sú všeliekom, skôr cestou k rovnováhe v živote. V nepoznanom radi popúšťame uzdu vlastnej fantázie. Zároveň je dnes veľmi náročné zorientovať sa medzi informáciami a vybrať si tie pravdivé. Základom boja proti koronavírusu a verejnej panike je informovanosť a dodržiavanie hygieny.

■ ■ ■

Autorka pôsobí v Materskej škole Bancíkovej 2, Bratislava

Zdroje:

KAROL KOVÁČ: <https://www.forbes.sk/bol-workoholik-neskor-zalozil-institut-stresu-hovori-ako-mu-predchadzat-kto-je-ohrozeny/>

WHO: Global Recommendations on Physical Activity for Health od WHO https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44399/9789241599979_eng.pdf;jsessionid=FA84AF8B0792927EF0E9078E3C84FE6?sequence=1

MATTHEW WALKER, PhD.: Why We Sleep. 2017, ISBN 978-80-8182-110-3 THE EFFECT OF COLD SHOWERING ON HEALTH AND WORK <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/5025014/>

Ktoré opatrenia treba dodržiavať v MŠ na začiatku školského roka?

Dr. Jozef Sýkora, MBA

Príspevok reaguje na aktuálne opatrenia a odporúčania pre štatutárov materských škôl s ohľadom na zverejnený dokument Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky - Organizácia a podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách pre školský rok 2020/2021. Cieľom tohto dokumentu, zverejneného na webovom sídle ministerstva, je stanoviť základné prevádzkové podmienky materských škôl po dobu trvania pandémie ochorenia COVID-19 a potreby dodržiavania protiepidemických opatrení a odporúčaní. Bližšie uvedieme vybrané najdôležitejšie odporúčania a upozornenia do praxe začiatku školského roka. Príspevok je spracovaný s cieľom prehľadného objasnenia predmetných odporúčaní a upozornení tak, aby neboli evidované ako jeden súvislý text, ale skôr ako výpočet prehľadných opatrení do Vašej dennej praxe. Úvodom je vhodné upozorniť na povinnosť zverejnenia oznámenia na vchodových dverách do materskej školy, ktoré nižšie v príspevku objasňujem. Podporne odporúčam uvedené oznámenie zverejniť i na webovom sídle (internetovej stránke materskej školy), ak ho má zriadené.

Na čo je potrebné dať si pozor?

Je potrebné dbať na zvýšenú pozornosť pri rozvíjaní a upevňovaní hygienických návykov, osobitne pred stravovaním a po príchode zvonku. Je potrebné dbať na to, aby si deti osvojili návyk umývať si ruky efektívnym spôsobom, ktorý zamedzuje prenos nákazy. Zabezpečiť ucelené kolektívy detí v triedach a zrušiť triedy v ktorých dochádza ku kontaktu detí z rozličných tried („zberné“ triedy).

Pracovníci materskej školy podľa svojho uváženia a možností zabezpečia rozptyl medzi deťmi pri hrových aktivitách, vzdelávaní i oddychu.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR na svojom webovom sídle uvádza, že rúško sú opatrenia na obmedzenie priestorovej distribúcie kvapôčok telesných tekutín. K tomu

patrí aj obmedzovanie nútenej cirkulácie vzduchu vo vnútorných priestoroch. Odstup sú opatrenia smerujúce k minimalizácii osobných kontaktov a obmedzovanie skupinových aktivít napr. pri službách študentom a zamestnancom zaviesť v maximálnej miere ob-

jednávanie na časový interval namiesto čakania v radoch. Ruky sú opatrenia eliminujúce prenos infekcie z kontaminovaného povrchu na sliznice. Okrem osobnej hygieny sú to aj čistenie kontaktných povrchov a minimalizácia bodov s frekventovaným dotykom.

UPOZORNENIA:

- Pri pobyte v interiéri a v exteriéri materskej školy deti nemusia nosiť rúška.
- Odporúča sa nepoužívať klimatizačné zariadenia a ventilátory.

Upozornenie pre riaditeľky a riaditeľov materských škôl

Čo musí obsahovať povinné zverejnenie oznamu na vchode do materskej školy?

Materská škola zverejnení oznam na vchodových dverách, ktorý hovorí, za akých podmienok nemôže nastúpiť dieťa do materskej školy (pozn.: v zmysle zverejnenej prílohy č. 5 k Opatrenia Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky). Bližšie uvádzam toto znenie v tabuľke.

ĎALŠIE UPOZORNENIA DO DENNEJ PRAXE PRE RIADITEĽOV A ZAMESTNANCOV MATERSKEJ ŠKOLY:

- V závislosti od poveternostných podmienok sa prevažná väčšina aktivít s deťmi a pre deti organizuje v exteriéri, či už v areáli materskej školy, alebo mimo neho, podľa podmienok materskej školy.
- Pri ceste do materskej školy sa sprevádzajúce osoby a deti riadia aktuálnymi opatreniami ÚVZ SR a pokynmi RÚVZ.
- Celkový čas zdržiavania sa osôb sprevádzajúcich deti do materskej školy vo vonkajších a vnútorných priestoroch materskej školy odporúčame obmedziť na nevyhnutné minimum. Žiaka môže sprevádzať vždy len jeden zákonný zástupca.
- Sprevádzajúca osoba sa v interiérových priestoroch materskej školy pohybuje vždy v rúšku resp. v súlade s aktuálnymi hygienicko – epidemiologickými nariadeniami, a to hlavne za účelom odovzdania a vyzdvihnutia dieťaťa.
- Materská škola, v prípade podozrenia na akútne ochorenie (nielen na COVID-19), dieťa nepreberie.
- Sprevádzajúca osoba zabezpečí umiestnenie rezervného rúška svojho dieťaťa do jeho skrinky alebo na miesto na to určené zamestnancom materskej školy.
- Materská škola v spolupráci so zriaďovateľom zabezpečí dezinfekciu rúk všetkých osôb pri vstupe do budovy vhodne umiestneným dezinfekčným prostriedkom.
- Materská škola, v spolupráci so zriaďovateľom, zabezpečí vykonávanie ranného zdravotného filtra.
- Ranný zdravotný filter sa vykonáva podľa štandardných pravidiel, prípadné meranie telesnej teploty deťom v rámci ranného filtra sa odporúča. Ak sa škola rozhodne vykonávať v rámci ranného filtra meranie teploty, túto nikde nezaznamenáva a nespracováva.
- Zákonný zástupca predkladá pri prvom nástupe dieťaťa do materskej školy čestné prehlásenie (pozn. autora: je predmetom príspevku na jeho konci) alebo po každom prerušení dochádzky dieťaťa do materskej školy v trvaní viac ako tri dni predkladá písomné vyhlásenie o tom, že dieťa neprejavuje príznaky prenosného ochorenia a nemá nariadené karanténne opatrenie.
- Dieťa si umyje ruky bežným spôsobom pod dohľadom sprevádzajúcej osoby alebo zamestnanca materskej školy, ktorý je v súlade s aktuálnymi hygienicko – epidemiologickými nariadeniami.
- Nepedagogický zamestnanec školy nosí rúško alebo ochranný štít tak, ako to ukladá aktuálne opatrenie Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky.
- Pedagogický zamestnanec a odborný zamestnanec (napr. asistent učiteľa alebo špeciálny pedagóg) má odporúčané rúško alebo ochranný štít pri výkone výchovno-vzdelávacieho procesu nosiť, v ostatných prípadoch nosí rúško alebo ochranný štít tak, ako to ukladá aktuálne opatrenie Úradu verejného zdravotníctva SR.
- Toalety musia byť vybavené mydlom v dávkovači a jednorazovými papierovými utierkami (obrúskami) pre bezpečné osušenie rúk. Odporúča sa nepoužívať textilné uteráky a vzduchové sušiče rúk.
- Upratovací personál musí byť informovaný a poučený o sprísnených podmienkach upratovania a o potrebe priebežného čistenia a dezinfekcie dotykových plôch, ostatných povrchov a predmetov.
- Odporúča sa zabezpečiť smetné koše tak, aby nebol nutný fyzický kontakt rúk s košom pri zahadzovaní odpadu (napr. odstránenie vrchného uzáveru koša a pod.).
- Odporúča sa zabezpečiť stravovanie tak, aby sa triedy nepremiešavali, podľa možností po triedach a nepremiešavať so stravníkmi mimo materskej školy.
- V priestoroch triedy sa odporúča realizovať stravovanie v miestnosti, kde sa trieda zdržuje počas dňa.
- Pokrmu či balíčky vydáva personál vrátane čistých príborov. Deti si samé jedlo a pitie nedokladajú a neberú si ani príbory.
- Pri príprave jedál a pri vydávaní je nutné dodržiavať, zvýšenou mierou, bežné hygienické pravidlá.
- Výdaj jedla je potrebné uskutočniť do troch hodín od jeho prípravy, inak môže dôjsť k jeho znehodnoteniu.
- Odporúča sa, aby odpočinok detí prebiehal obvyklým spôsobom.
- V miestnosti, kde sa zdržujú osoby, je zabezpečené časté a intenzívne priame vetranie.
- Priestory materskej školy, hygienické zariadenia a priestory umývárni, ako aj hrové prvky v exteriéri sa dezinfikujú najmenej dvakrát denne a podľa potreby aj opakovane.
- Osobitná pozornosť sa venuje dezinfikovaniu šatňových/vstupných priestorov, do ktorých vstupujú sprevádzajúce osoby; rovnako dezinfikovaniu dotykových plôch kľučiek, vypínačov, zábradlí a ich okolia.

V prípade, že zdravotný stav nevyžaduje komunikáciu s lekárom, pri opätovnom nástupe dieťaťa do školy sa dieťa preukáže vyhlásením o bezinfekčnosti podpísaným zákonným zástupcom.

Dôležité upozornenie

Zákonný zástupca predkladá pri prvom nástupe dieťaťa do materskej školy čestné prehlásenie alebo po každom prerušení dochádzky dieťaťa do materskej školy v trvaní viac ako tri dni predkladá písomné vyhlásenie o tom, že dieťa neprejavuje príznaky prenosného ochorenia a nemá nariadené karanténne opatrenie. Vyhlásenie je uvedené nižšie.

■ ■ ■

Autor príspevku pôsobí ako finančný kontrolór.

Nikto s príznakmi infekcie dýchacích ciest, ktoré by mohli zodpovedať známym príznakom COVID-19 (zvýšená telesná teplota, kašeľ, zvracanie, kožná vyrážka, hnačky, náhla strata chuti a čuchu, iný príznak akútnej

nej infekcie dýchacích ciest), ako aj inej infekčnej choroby nesmie vstúpiť do priestorov školy.

Pri výskyte týchto príznakov je potrebné telefonicky kontaktovať všeobecného lekára pre deti a dospelých.

Zdroj:

MANUÁL PRE MATERSKÉ ŠKOLY upravuje organizáciu a podmienky výchovy a vzdelávania v materských školách pre školský rok 2020/2021

Vyhlásenie zákonného zástupcu o bezinfekčnosti

Vyhlasujem, že dieťa, bytom v, neprejavuje príznaky akútneho ochorenia (telesná teplota nad 37,5 °C alebo triaška, malátnosť, neprimeraná únava, začervenanie, zapálené oči s výtokom, upchatý nos so sťaženým dýchaním nosom, hustý skalený, zafarbený (žltý, zelený) výtok z nosa (nádcha), bolesť uší, výtok z uší, oslabený sluch, suchý dusivý kašeľ, vlhký produktívny kašeľ, vracanie, riedka stolica niekoľkokrát denne, novovzniknuté začervenanie kože, vyrážky, chrasty a pod. na koži), že regionálny úrad verejného zdravotníctva ani lekár všeobecnej zdravotnej starostlivosti pre deti a dospelých menovanému dieťaťu nenariadil karanténne opatrenie (karanténu, zvýšený zdravotný dozor alebo lekárske dohľad).

Nie je mi známe, že by dieťa, jeho rodičia alebo iné osoby, ktoré s ním žijú spoločne v domácnosti, prišli v priebehu ostatného mesiaca do styku s osobami, ktoré ochoreli na prenosné ochorenie (napr. COVID-19, hnačka, vírusový zápal pečene, zápal mozgových blán, horúčkové ochorenie s vyrážkami).

V dňa

Meno a priezvisko zákonného zástupcu:

Adresa zákonného zástupcu:

Telefón zákonného zástupcu:

Podpis zákonného zástupcu:

Ako stimulovať čiastkové funkcie u detí v materskej škole?

PaedDr. Petra Arslan Šinková

V prvých rokoch života dieťaťa sa intenzívne rozvíjajú základné funkcie vnímania a spracovávaní informácií tzv. čiastkové funkcie. Medzi základné funkcie vnímania a spracovávaní informácií jednotlivých zmyslových oblastí patrí zrková, sluchová a dotyková pozornosť, zrkové a sluchové rozlišovanie, vnímanie telesnej schémy a orientácia v priestore, zrková a sluchová pamäť, prepájanie zrkových a sluchových vnemov, dodržanie poradia a časovej následnosti. Tieto čiastkové funkcie prispievajú k tomu, aby sa u dieťaťa správne rozvíjala reč, jemná a hrubá motorika, pozornosť, výdrž a pamäť, ďalej schopnosť predvídať, organizovať a plánovať. Len vtedy, ak sú tieto funkcie u dieťaťa správne vyzreté, dokáže sa učiť (naučí sa) bez problémov čítať, písať, počítať a bude úspešné a spokojné v škole i v živote.

Pokiaľ si dieťa predstavíte ako strom, tieto čiastkové funkcie - základné funkcie vnímania a spracovávaní informácií sa nachádzajú v oblasti jeho koreňov. Pokiaľ sú rovnomerne vyzreté, strom sa vyvíja harmonicky a aj koruna stromu bude pravidelná. Práve v korune stromu môžeme vidieť schopnosti dieťaťa. Pokiaľ hovoríme o dieťati vo veku materskej školy, pozorujeme v jeho korune schopnosti ako jemná a hrubá moto-

rika, kreslenie, výdrž, reč. U dieťaťa v školskom veku už vidíme schopnosti ako počítanie, čítanie a písanie. Ak sú čiastkové funkcie oslabené, dieťa môže mať problémy naučiť sa čítať, písať a počítať. Deficity čiastkových funkcií môžu viesť k poruchám učenia a správania. Preto je dôležité klásť dôraz na rozvoj čiastkových funkcií už u detí vo veku materskej školy. Výskumy potvrdzujú, že pokiaľ nevyzreté čiastkové funkcie dozrejú ešte pred nástupom do školy,

nemusia sa problémy u dieťaťa prejaviť a nebude mať v škole problémy s osvojením si učiva. Správnou stimuláciou a rozvíjaním čiastkových funkcií je možné predchádzať poruchám učenia a správania.

Deti, ktoré majú oslabené čiastkové funkcie v oblasti pozornosti sa javia akoby nerozumeli inštrukcii alebo ju nepočuli. Často vydržia veľmi krátko pri jednej činnosti, ľahko sa nechajú vyrušiť vonkajšími podnetmi. Pokiaľ majú

problém v sluchovom a zrakovom vnímaní a rozlišovaní, môžu mať problém v kreslení a v správnej výslovnosti. Ak je oslabená pamäť, nevedia si zapamätať básničky, mená svojich kamarátov, mávajú malú slovnú zásobu. Často si nevedia organizovať pomôcky a plánovať činnosti, nevedia sa orientovať v čase. Majú problémy pochopiť príčinu a následok, nepoučia sa zo situácie, nevedia odhadnúť nebezpečenstvo.

V rámci výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole je možné začleniť stimulačné aktivity na rozvoj čiastkových funkcií. Ideálne je pokiaľ stimulácia trvá desať minút denne a oslabené funkcie začnú dozrievať. Úspech sa dostaví už po dvoch až troch mesiacoch. Dieťa pôsobí vyrovnanejšie a sústredenejšie.

Projekt, do ktorého sme sa zapojili

V rámci Národného projektu **Škola otvorená všetkým** absolvovalo stimulačný program na rozvoj čiastkových funkcií 2459 detí v 50-tich materských školách. Zo záverečnej evalvačnej správy z projektu vyplynulo, že vplyvmi stimulačného programu došlo k zlep-

šeniu školskej pripravenosti detí v kognitívnej, psychomotorickej aj v sociálnej oblasti. Konkrétne postupy – ako v praxi realizovať stimulačný program u dieťaťa v prostredí materskej školy nájdete na stránke <http://npsov.mpc-edu.sk/> v časti Manuál k stimulačnému programu.

Kedy je najlepšie začať s prevenciou?

Ťažisko v prevencii porúch učenia a správania by malo byť už v prostredí materskej školy. Pokiaľ dieťa vykazuje symptómy oslabenia čiastkových funkcií je vhodné rodičom odporučiť odborné vyšetrenie dieťaťa v Centrách pedagogicko – psychologického poradenstva a prevencie. Stimuláciu čiastkových funkcií ako preventívny program v prostredí materskej školy je možné realizovať prostredníctvom hrových aktivít začlenených do výchovno vzdelávacej činnosti už u detí od troch rokov veku života. Pokiaľ má dieťa deficity čiastkových funkcií je potrebná už intervencia – individuálna stimulácia pod vedením odborníka. V tomto prípade zvyčajne stimuláciu robia rodičia

desať minút denne v domácom prostredí a navštevujú odborníka za účelom kontrolných vyšetrení.

Práve pedagógovia dokážu vďaka svojim skúsenostiam a pedagogickej diagnostike identifikovať deti so zostávaním vo vývine alebo s oslabením čiastkových funkcií. **Pokiaľ sa odchýlky vo vývine dieťaťa podchytila ešte pred nástupom do školy, je možné predchádzať poruchám učenia a správania u detí už v prostredí materskej školy.**

...

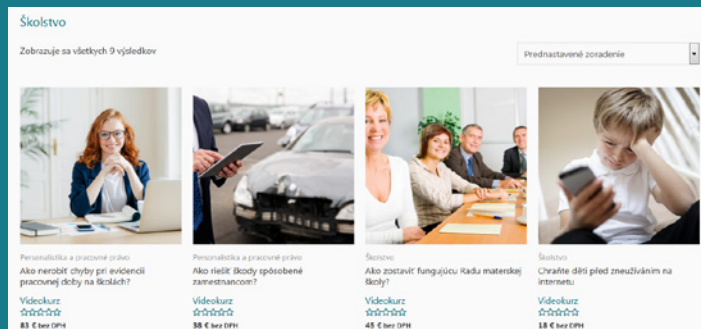
Autorka príspevku pôsobí ako detská psychologička, pedagogička, riaditeľka MŠ a zakladateľka poradenského centra pre deti s poruchami učenia, pozornosti a správania – Centra Dr. Sindelar.

Zdroje:

<http://npsov.mpc-edu.sk/>
www.sindelar.sk

SINDELAR, B.: *Partielle Entwicklungsdefizite der Informationsverarbeitung: Teilleistungsschwächen als Ursache kindlicher Lern- und Verhaltensstörungen.* Verlag Austria Press, Wien 1998.

WEBOVÝ PORTÁL NABÍTÝ ONLINE KURZMI
PRE VÁS I VAŠICH KOLEGOV

www.eduardo-online.sk

- ✓ **ZVLÁDNE TO KAŽDÝ**
Jednoducho si vyberiete, objednáte a hneď sa do toho môžete pustiť.
- ✓ **KEDY A KDE? JE TO LEN NA VÁS**
Už nemusíte nikam dochádzať. Pustíte si kurz v kancelárii alebo doma v posteli, nikto to neuvidí. 24 hodín denne, 7 dní v týždni.
- ✓ **NESTOJÍ TO VEĽA**
Kvalitné, cenovo dostupné a bez zbytočných nákladov za cestovanie.
- ✓ **KONIEC ZLODEJOV ČASU**
Nebaví vás vysedávať dlhé hodiny na školeniach? Online kurzy nie sú žiadni žrúti času a idú hneď k jadru vecí.

3. CELOSLOVENSKÁ ODBORNÁ KONFERENCIA PRE RIADITEĽKY MŠ V ŠK. ROKU 2020/2021

- Všetko o stravovaní detí v MŠ z pohľadu hygienika
- Ako správne plánovať profesijný rozvoj v podmienkach MŠ?
- Aktuálne iniciatívy Európskej komisie k zvyšovaniu kvality predprimárneho vzdelávania

11. 11. 2020 • Bratislava

Mega úspešná konferencia pre riaditeľky materských škôl je opäť tu! V poradí už tretí ročník konferencie sa aj tento krát zameria na najhorúcejšie témy z oblasti predprimárneho vzdelávania! Skúsení odborníci z praxe sa postarajú o to, aby ste si odniesli, čo najviac informácií a nebudú chýbať ani príklady, tipy a odporúčania. Po dlhej odmlke sa znovu stretne a nahliadneme do najproblémovnejších tém z oblasti riadenia MŠ. Termín 11.11.2020 bude patriť všetkým riaditeľkám materských škôl!

OBJEDNAŤ